

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

1-son (2021-yil, fevral)

Jurnal 2001-yildan chiqib boshlagan

Buxoro – 2021

1
2021

**PEDAGOGIK
MAHORAT**

ISSN 2181-6833

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA.....	7
Шахло ДАВРОНОВА. Олий таълим сифатини таъминлашда электрон ресурслардан фойдаланишнинг методик модели	7
Гулбахар Абылова. Применение педагогического колеса каррингтона в педагогической деятельности.....	14
Шахло НУРУЛЛАЕВА. Педагогик маҳорат ва компетентлик: мазмуни, шакллантириш методикаси, ривожлантириш йўллари	19
Жеткербай ОТЕПБЕРГЕНОВ. Талабаларнинг мураккаб ўқув материалларини ўзлаштиришда чизматасвирий моделлардан фойдаланиш маҳорати	23
Мурод ЭГАМНАЗАРОВ. Коммуникатив қобилият-ўқитувчи педагогик маҳоратининг таркибий қисми сифатида	27
Алишер ИБРАГИМОВ. Ўқувчиларда соғлом турмуш тарзини шакллантиришнинг методик асослари	30
Мухайя ДЖУМАНИЯЗОВА. Талаба ёшларнинг диний дунёқараши ва мулоқотдаги йўналганлиги ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг психологик хусусиятлари	34
Oybek ORTIQOV. Bo'ljak o'qituvchilarda mafkuraviy immunitetni rivojlantirish jarayonlarini takomillashtirishda umuminsoniy tarbiyaning o'rni	38
Shaxlo XALILOVA. Jahon pedagogikasida zamonaviy pedagogik muloqot va milliy pedagogik muloqot uslublariga transformatsiyasi	43
Dildora TOSHEVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ekologik tarbiyalashda xalq og'zaki ijodining o'rni va pedagogik ahamiyati	49
Наргиз ДЖУМАЕВА. Шахсни миллий қадриятлар асосида тарбиялаш масалалари.....	54
Jahongir SHODIEV. Socio-political life and the development of science in the period of Umar Khayam	57
Muattar ABDULLAXO'JAYEVA. Malaka oshirish tizimida maktab o'qituvchilarining axborot kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha kompetentligini rivojlantirish	61
Гулноз ТОШОВА. Баркамол шахсни тарбиялашда дидактик лойиҳанинг ўрни	64
Бахтиёр АДIZOV, Анвар НУСРАТОВ. Абдуллахон II даврида Бухоро хонлигида ижтимоий-маданий ҳаёт ва педагогик фикр ривожини.....	67
Madamin ASLONOV. "Buxoro maorif uyi"ning ma'naviy-madaniyatini rivojlanishidagi o'rni	71
Розанна АБДУЛЛАЕВА. Принципы обучения русской медицинской терминологии посредством сетевых технологий.....	74
Ширинбой ОЛИМОВ. Алишер Навоийнинг педагогик мероси ва уни ўрганиш йўналишлари	80
Зайниддин БОЗОРОВ. Фуқаролик маданиятини ривожлантиришда таълим интеграциясининг аҳамияти.....	84
Бахшулло УМАРОВ. Ижтимоий фанларни ўқитиш жараёнида талабаларда ватан тараққиёти ғоясини шакллантириш	91
Малика УМЕДЖАНОВА. Талабаларни миллий қадриятлар асосида оилавий ҳаётга тайёрлаш педагогик муаммо сифатида.....	95
Шокир ДОНИЁРОВ. Ўқувчилар жамоаси билан ишлашда бошқарув услубларидан фойдаланиш имкониятлари	99
Жаҳонгир РАМАЗОНОВ. Ўзини-ўзи идора қилиш ижтимоий-психологик феномен сифатида	103
МАКТАВГАСНА VA BOSHLANG'ICH TA'LIM.....	107
Алижон ҲАМРОЕВ. Бошланғич синф она тили таълимида ўқувчиларнинг ижодий фаолиятини лойиҳалаштириш методик муаммо сифатида	107
Maftuna NAMROYEVA, Mohinur QUVONDIQOVA. Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuv.....	114
Юлдуз ПЎЛЛОТОВА. Компетенциявий ёндашув асосида ўқиш дарсларини ташкил этиш методикаси.....	117
Шахноза НИГМАТУЛЛАЕВА, Болта ХОДЖАЕВ. Воспитание навыков и привычек гражданской культуры у детей дошкольного возраста.....	129
O'g'iljon OLLOQOVA. Ona tili ta'limida intensiv ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy metodologik asoslari	134
FILOLOGIYA VA TILLARNI O'RGANISH	138
Нигина ХОЖИЕВА. Анор лексемасига доир баъзи мулоҳазалар	138
Озода ЯДГАРОВА. Бўлажак инглиз тили ўқитувчиларини тайёрлаш жараёнида педагогик ва психологик билимлар интеграциясининг аҳамияти	141

Бахтиёр АДИЗОВ

Бухоро давлат университети профессори,
педагогика фанлари доктори

Анвар НУСРАТОВ

Бухоро давлат университети
таълим докторанти

АБДУЛЛАХОН II ДАВРИДА БУХОРО ХОНЛИГИДА ИЖТИМОЙ-МАДАНИЙ ҲАЁТ ВА ПЕДАГОГИК ФИКР РИВОЖИ

Ушбу мақолада XVI аср Бухоро хонлигида ижтимоий-сиёсий ҳаёт ва педагогик тафаккур тарқиқати ривожига алоҳида ўрин тутган шайбоний ҳукмдорлардан бири Абдуллахон II томонидан илм-фан, санъат, маданият, ташвиқ ва бошқа соҳаларда кўрсатилган хизматлари ҳуқуқида бир қанча тарихий маълумотлар келтириб ўтилган. Шунингдек, уша даврда маълум ва машҳур бўлган қатор олим, шоир, rassom, наққош, мударрислар ва бошқа илм фан намоёндалари, уларнинг қилган ишлари ва ёзган асарлари, унда ёритилган ўша давр муҳити тўғрисидаги қимматли маълумотлар келтириб ўтилган.

Калиб сўзлар: Абдулломома, Мовароуннаҳр, мадраса, мударрис, тафаккур, Бухоро хонлиги, маданият, салоҳият, дунёқараи.

В данной статье приводятся исторические сведения о заслугах Абдуллахана II, одного из шейбанидских правителей, сыгравшего важную роль в развитии общественной-политической жизни и педагогической мысли в Бухарском ханстве XVI века: в области науки, искусства, культуры, образования и других сферах. Он также перечисляет ряд известных в то время ученых, поэтов, художников: Насибидди, муджтахидов и других деятелей науки; их работы и сочинения, а также ценные сведения о том времени.

Ключевые слова: Абдуллахан II, Мавараннахр, мадрессе, мударрис, тафаккур, Бухарское ханство, культура, потенциал, мировоззрение.

In this article, a number of historical information about the services rendered in science, art, culture, education and other fields have been mentioned by Abdullakhan II, one of the shaybani rulers who took place in Alahi in the development of social-political life and pedagogical thought in the Khanate of Bukhara in the XVI century. Also, a number of scientists, poets, artists, illustrators, scientists and other figures of science, their works and works written by in that period were known and popular, valuable information about the environment of that period was mentioned in it.

Key words: Abdullakhan II, Mavaronnahr, madrasa, Mudarris, contemplation, Bukhara Khanate, culture, potential, worldview.

“Буюк аждодларимизнинг бетакдор ва ноёб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётини дастурга айлантиш керак. Бу улмас мерос ҳалиша ёдимизда бўлиб, бизга доимо куч-қувват ва илҳом бағитилани лозим. Авансалбор, миллий таълим тизимини ана шундай руҳ билан суғортишимиз керак”.

Ш.Мирзиёев

Кирини. XVI аср Бухоро хонлигида ижтимоий-маданий ҳаёт ва унинг таълим тизими ҳамда педагогик фикрлар ривожига улкан хизматлари билан таъсир кўрсатган шайбоний ҳукмдорлардан бири Абдулла ибн Искандархон ибн Жонибек султон ибн Хожа Муҳаммад ибн Абулхайрхон (1534, (Абдуллахон II) алоҳида Уринга эга. Абдуллахон II ёшлигидан теран ақл-идрок соҳиб, илмий, жаеур ва шижоатли киши бўлганлиги боис кўплаб ўзбек қабилалари орасида ўзинга хос ҳурмат-эътибор қозона олган. У барча қабилалари ягона байроқ остида бириштириб, Моворунахрни қайта асл ҳолидаги йирик империяга айлантира олди. У энг обрўли ўнги ўзбек қабиласи - ширин, қўшчи, ўтарчи, кенагас, юз, жалобир, можор, қитчок, минг, баҳрин, жўйбор шайхлари ҳамда мусулмон рухонийларининг бошқа эътиборли ва қудратли вакилларининг ҳамюмаи ва кўплаб-қувватлашига сазовор бўлди.

Асосий қисм. Абдуллахон II га бағишланган Хофиз Таиш Бухорийнинг “Абдулломома” номи асарига мамлакатда нотинчлик феодализм натижасида оддий халқ аҳолининг отғирлиги, ҳамма ёқда илмсиз, зуравон амир ва бекаларнинг кўлайиб кетганлигидан нотинч бир жамят пайдо бўлиб, халқ ҳаётида хотиржамликнинг йўқолишини, унинг натижасида оқиллик ва мухтожликка дучор бўлган инсонлар тақсирда охири ўзгаришлар даври бошлангани, Абдуллахоннинг тахт тепасига келган онларидек бундай тартибсизлик ва адолатсизликка тўла барҳам бериб, бутун мамлакатда тинчлик ўрнатганлиги баён қилинади. Шунингдек, хоннинг халқ дарди ва ташвишларини биллиб тескор ислохотлар ўтказганини, қисқа муддатга мамлакатда ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёт тубдан яхшиланганлигини келтиради. Халқ эса буни адолат хиломичи, халқпарвар ҳукмдорнинг келишини истаб қилган дуоларининг ижобати деб қабул қилганлигини келтириб ўтади. Абдуллахон II бутун мамлакатда истикомат қилувчи кўплаб, халқларни ягона мақсад йўлида бириштириб, тинч ва осуда ҳаёт кечириларини истади. Бу йўлда жонболлик кўрсатган бир қатор маърифатли кишилар ҳамда илм-фан намоёндаларининг фикрлари билан яқиндан қизиқиб, уларни ўзининг ҳукмдорлик дастури ва амалига айлантиради. Мисол учун “Абдулломома” асарда, Абдуллахон II нинг жангавор юришларидан бирида “Шобиргон” вилоятини куч билан босиб олиш учун жазм қилиб, урушни нима сабаб тўхтатганлигига муаллиф ургу беради. Унга шу вилоят султони Динмуҳаммад султон ўзи қилган гуноҳларининг кечиримини сўраш учун Қубравия тарикатининг йўлбошчилари Муҳаммад Амин Зоҳид ҳамда Хожа Муҳаммад Хабўшонийларни элчи сифатида юборди. Улар Абдуллахон II қабулида бўлиб, Динмуҳаммад султоннинг инсофига келиб қолганлиги, бундан кейин раийат хизматида бўлиб, нафс хавоси гирдобидан қутилишга азм қилганлигини билдирганлигидан сўнг, хон маърифат ахли узрларини қабул қилиб, шундай дейди:

“Бизнинг бу вилоятга келишимизга сабаб фақат отғоҳлангириниш, мамлакатни (олим) каслида эмас. Ҳаммага аник ва муқаррарки, қачон жиноятчи ва гуноҳ аҳиллари узр қўлларини таваба этганига суртсалар уларнинг таъбларини қабул қилиш ва қилмишларини кечиринг ёқимли олатимизлар” [2] - деб жавоб беради. Ҳатто тарбияланган султонни тақдирлаб эътибор билан сўғасомлар юборди. Бундан кўриниб турибдики, Абдуллахон II инсонпарварликка тўла риоя қилган. Доим қилган тадбирлари ва қарорларида адолатли, инсофли ва кечиримли бўлишдек муҳим инсоний ҳуқуқларга амал қилди. Урни келганда, ҳатто, душманга ҳам илтифот кўрсатиш орқали бирдмликда яшаш гоъсини илгари суради. Бир сўз билан айтганда, Абдуллахон II XVI аср Бухоро хонлиги маънавий ҳаёти равнақи учун улкан ислохотлар қила олган ҳукмдор сифатида тарихда ном қозғалди. Шундай қилиб, XVI асрга келиб айрим шайбоний ҳукмдорларнинг ўзлари қатор илм соҳаларини мукамал ўлаштириб, илмий-адабий муҳит тарafdори бўлинган. Бу эса ўз-ўзимда ўша давр илм-фаннинг кўплаб йўналишлари ривож топишида ўзинга хос туртки бўлган. Чунинчи, Шайбонийхон, Убайдуллахон, Рустам Султон, Абдулазизхон ҳамда Жаҳонгир Султонлар турли адабий таҳаллуслга ўзбек ва форс тилларида гўзал шеърлар битиб, кўплаб девонлар тузишга муваффақ бўлишганлиги боис, бу ҳукмдорлар тарихда шoir сифатида ном қозғалди. Абдулатифхон ҳамда Абдуллахон I пар астранома, мусикашунослик илми ва созандалик билан шуғулланган бўлса, Абдуллахон II Куръони Карими тавсир қилишда ва халиси шарифларни талқин ва тахлил қилишда ўз замонасининг дунёвий ва диний илмлар билан шуғулланувчи олимлар тақсирини сазовор бўлинган. Уларнинг деярли барчалари исломнинг сунний маъҳабда бўлиб, Нақшбандия таълимотига бутун умр амал қилганлиги кўплаб тарихий манбаларда келтириб ўтилади. Абдуллахон II ҳукмронлик йилларида мамлакат худуди аввалгидан ҳам йириклашиб, у Амир Темур даврдаги Маворуннаҳр империясини эслатади. Энг аввало, унинг ҳукмронлик фасоитини мамлакат сиёсий ҳаётида фаол ташки сифат билан намоён бўлади. Бу даврда Бухоро хонлиги, Россия Туркия, Хитой, Хиндистон, Эрон, ва бошқа феодализм давлатлар билан кенг иқтисодий, савдо ҳамда дипломатик алоқаларни олиб борган.

Мисол учун Абдуллахон II элчилари 1583 йил Москвадан ўқ-лори, ов қушлари, мато олиб келганлар. Бундай элчилик 1589, 1595 йиллар ҳам кайтарилган. Абдуллахон II нинг мамлакат ички сиёсатидаги давлат бошқарув тизимини мустахкамлаш, айниқса, пул ислохоти ўтказиши бўйлидаги фаолияти натижалари кейинги даврларда ҳам сақланиб қолган. У кўплаб турли ишшоотлар кўрсатган. Хозиргача халқ орасида у ёки бу ишшоот қурилиши Амир Темур ёки Абдуллахон II га нисбат берилади. Абдуллахон II даврда Бухоро яқинидаги Сумитон (Жўйбор) маъсидида Жўйбор хожаларидан Абу Бакр Саъд (970/971 й. вафот этган) мазорни атрофига мадраса, маъсид, хонақо, ва чорбоғ (1538-1566), Бухорода мадраса (Абдуллахон мадрасаси), ҳаммом, Говалшон, Фотхулла қушбети, Миракан, Хожа Муҳаммад Порсо, янги Чорсу (1569-1570), тям (Абдуллахон тими), Кармана яқинида Зарафшон дарёси устига кўприк (1582) ва бошқа бир қатор ишшоотлар қурилди. Бундай ишшоотлар ва қарвонсаройлар Самарқанд, Тошкент, Балх ва бошқа шаҳарларда ҳам қурилган

(мисол учун, Абдуллахон II нинг нуфузли амира Кўлбобо Кўқаллош шарафига Тошкентда қурилган Кўқаллош мадрасаси ва бошқа). Карвон йўлларида сардобалар, рабоблар, каналлар, сув омборлари (Абдуллахон банди), кўприклар (масалан, Сурхондарёда халк орасида Исқандар кўприги номи билан машҳур бўлган Ғашкўприк ва бошқалар), чорбоғлар бунёд этилган [6]. Унинг даврида бутун хонлик миқёсида жадал шахарсозлик, қуриш ва бунёдкорлик ишлари олиб борилди. Абдуллахон II томонидан ташкил этилган кутубхона ўз даврининг энг йirik китоб хазиналаридан бири ҳисобланган. Ҳасанхожа Нисорийнинг "Музаққир ахбоб" номи таърирасида Эрондан келган усталарнинг кутубхонадаги фаолияти тўғрисида тўхталиб ўтлади. Муаллифининг айтишича, кутубхонада 3 нафар китобдор раҳбарлик қилган. Булар Мир Ҳусайн ал-Ҳусайний ан-Насафий, Мавлоно Абдуллоҳ ал-Муншӣй ва Султон Мирок ал- Муншӣй бўлиб, уларнинг қўл остида 3 сурақаш ва 9 уста ишлаганили, кутубхонада хаттоғлик иши ҳам олиб борилган ва сурақашлар томонидан китобларга зарҳал билан бекаб берилиб, турли миниаторлар тасвирланган. Абдуллахон II даврида Бухоро хонлиги мамлакатнинг илм-фан марказлари бўлиши Бухоро ва Самарқанд мактаб ва мадрасаларида, Қуръони Карим, фикҳ, тасаввуф, ҳафтияқ, ислом тарихи, хандаса, фалсафа, ривзиёт, илоҳиёт, араб грамматикаси, шунингдек, бошқа бир қатор диний ва дунёвий фанлар чуқур ўргатилган. Ҳофиз Таниш Бухорий ўзининг "Абдуллонома" асарида қуйдагича ёзади:

(Абдуллахон II мадрасасида) "Унинг мадрасасида машҳур олим ва фозиллардан бири муаллимлик маснадада ўқитиб, зарурий диний илмларни ўқитарди ҳамда (мадрасага берилган) вақфлардан тўла ҳиссадор эди. У жойда ўқувчилар ҳам яхши маош билан таъминланиб, хамиша хотиржамлик билан мугтолаа қилишга киришардилар" [2]. Бу ерда дарс берган мударрислар шунчаки дарс берувчи кишилар эмас, балки улар шoir, нотик, тарихнавис ва кўплаб соҳалар билимдонли ҳам бўлишган. Мисол учун Ҳасанхожа Нисорийнинг "Музаққир ахбоб" ("Дустлар ёнмоаси") асарида (Абдуллахон II га бағишлайди) Самарқанд ва Бухорода яшаб ижод қилган 250 дан ортиқ замонасининг машҳур ижодкорлари ҳақида қимматли, у дарс берган шоғирларнинг келтириб, уларнинг ичида маҳоратли мударрислардан Камолиддин Иброҳим Ширвонийнинг фозиллар йўлбошчиси сифатида тартиб, бир қанча вақт Бухоро мадрасаларида мударрислик қилиб Самарқандда машҳур олим ва фозиллар ҳурматига сазовор бўлганлиги, у дарс берган шоғирларнинг сўз санъати мавлонолик макомига эришганлигини баён қилади. Бундан ташқари Мавлоно Ширвоний сўз санъати ва ижодий фаолиятига тенгиз ва машҳур бўлганлиги келтирилади. Бу даврга келиб шоир, адиб ва илоҳиётчилардан Нисорий, Мутрибий, Муҳаммад Дарвиш оҳунд, Мушфиқий, Низом, Зоминий, мулла Амир, Муҳаммад Алти Зоҳид, қози Поёнда табиблардан Ҳофиз Камол Турбатий, Мавлоно Абул Ҳаким, Мир табиблар ва бошқалар турли илмий соҳаларда баракали ижод қилишган. Абдуллахон II давлат бошқарувида, илм-фан, ҳарбий стратегия ҳамда бунёдкорлик соҳаларида темирй ҳукмдорлар, хусусан, соҳибқирон Амир Темур фаолияти уни доим илҳомлангирганлиги қатор талкиқотларда маълум бўлади.

Муҳокамалар ва натижалар. XVI аср Бухоро хонлиги маданиятининг асосчиларидан бири Абдуллахон II мамлакат бўйлаб қилган сафарларидан бирида, Қорағанда вилояти ғарбдаги, (Ҳозирги Қозоғистон) улуг тоғга етиб боргач, тоғ тепасида қурилган минорадаги битмика ёзилган қуйдаги сўзларга қўзи тушади: "Тарих етти юз тўқсон учунчи кўй йили, ёзининг ора ойи Туроннинг султони Темурбек икки юз минг шерик билан Тўхтамишхон юртига интиком учун юрди. Бу ерга етиб бели бўлган деб бу минорани қурдири. Тангри нусрат бергай ипишоолоҳ. Тангри эл кишига раҳмат қилгай. Бизни дуо билан ёд қилгай". Мазкур битмика Амир Темурнинг Тўхтамишхонга қарши юриши чоғида тоғ устида қурдирган минорасида харсанг тошга ўйдириб, ундан илҳомланади эди. Абдуллохон II шу ерининг ўзида Буюк соҳибқирон ҳақида дуолар ўқитиб, ундан илҳомланади ва ўзи ҳам Қарши тоғида ўхшаш минора қурдириб, "Қимки бу манзилга кадам қўйса, хайри дуо ила бизни ёд айласин" [5] сўзларини ўйдириб ёзилади. Кўплаб тарихий маълумотларга қўра Амир Темур томонидан қурилиши бошланган, аммо битмика қолган бир қанча бинолар, макбаралар, масжид ва мадрасалар, хонақоҳ ва маший иншоотлар, айнан, Абдуллохон II томондан тиклаб, таъмирланган. Жумладан, тасавуф пирилардан Аҳмад Ясавий макбарасининг қурулиши соҳибқирон Амир Темур даврида бошланиб, уни ниҳоятга етказиш Абдуллохон II га насиб қилган. Шунга ўхшаш тарихий мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Бошқа шайбонийлардан фарқи ўлароқ, Абдуллохон II даврига келиб адабиёт, поэзия, тасвирий санъат, хаттоғлик, нотиклик, тарихнавислик соҳалари жуда яхши раванж топти.

Ҳофиз Таниш Бухорий айтишича "Ул ҳазрат (Абдуллохон) замонида (ва) шу кунларда (яъни) хижрий тўққиз юз тўқсон учинчи йилда унинг ободончилиги кундан-кунга ормоқда. Одамлар ўз подшоҳларининг динида бўладилар (мақолининг) тақозосича, арқони давлатдан ҳар бири (Бухорода) ул ҳазратга (Абдуллохонга) мувофиқ (қилиб) кўп олий бинолар: масжидлар, рабоб ва кўприклар

ҳамда ховулар бино қилдилар. Олимлар, зоҳидлар, тақводорлар ва диёнатчиларнинг маошлари учун экпнзорлар ва обод жойларни вақф қилдилар. Бухоронинг қайси тарафига борманг, ҳар қандай сахро (е) чўлда бирор мусофир тунаб қоладиган бўлса, (у) ташқарида қоладиган жой топмайси?" [2] дея тартиблайди. XVI аср тасқирачилик йўналишининг машҳур намоёниси Ҳасанхожа Нисорий Бухоро хонлиги маданият ҳаёти ҳақида шундай ёзади: "Бухоро шаҳарлар рашиқини келтирувчи ва Эрам боғидан ҳам яхшироқ бир жойга йитилган, дин улугларининг қобласи ва ер юзи фозиллари йитингоҳига айлангандир".

Хулоса. Юқорида келтирилган фикр ва мулоҳазалардан келиб чиқиб, энг аввало, шайбонийлар давлатининг юксак ривожланган илмий-педагогик муҳитини янада ёркинроқ аниқлаш, XVI – XVII асрлар маданият таррақийети учун муҳим роль ўйнаган шайбоний ҳукмдорларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти уларнинг дарв маънавий ҳаёти ва педагогик фикрлар ривожига қўлган ҳиссаси салмоқли аҳамият касб этади. Зеро, XVI – XVII асрларда илм-фан, маданият адабиёт ва санъат юксак ривожланган мейморчилик соҳаларида ҳамда дунёвий ва диний илмларнинг бирдек ривожланишида сулола вақилларнинг таъсири алоҳида аҳамият касб этади. Бу эса Абдуллохон II каби тарихимиз саҳифаларида ўчмас из қолдирган маданият хомийларини алоҳида бир бутун талкиқот тарзида ўрганиш муҳимлигини аниқлатади.

Адабиётлар

1. Ҳасанхожа Нисорий. Музаққир ал-ахбоб (Дустлар ёнмоаси). Форс тилидан Исмомл Бекон тарж. -Т.: "Абдулла Қодирӣ", 1993.
2. ҲофизТаниш Бухорий. Абдуллонома. Том-1. С. Мирзаев тарж. -Т.: "Шарк", 1994.
3. Валыхужаев Б. Ўзбек адабиётшунослиги тарихи. -Т., 1993.
4. Херман Вамбери. Бухоро ёхуд Мовароуннаҳр тарихи. -Т.: "Ўқитувчи", 1993.
4. Пугаченкова Г.А., Ремпель Л.И. Выдающиеся памятники архитектуры Узбекистана. -Т., 1958.
5. Шамсутдинов Р., Каримов Ш. Ватан тарихи (XVI-XX аср бошлари) иккинчи китоб. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 1-том. -Т.: "Ўзбекистон миллий энциклопедияси", 2000.

-32 6.

Интернет маълумотлари:

1. www. Histotit.uz.
2. www. wostlit. narod.ru
3. www. tarih. uz.